

108303

108303

— Slike jakker gikk vi med. De beskyttet oss mot den verste kulden. Likevel frøs vi hele tiden.

IE

1 i sibirsk fangeleir:

STJERNENE VAR VÅR JULEPYNT

Randi Samuelson: "Rusubutskae" (1954 eller 55)
 first of 1st Bureau (?) in 1st Bureau first of 1st Bureau
 only 1st Bureau first of 1st Bureau only 1st Bureau

Julaften i Sibir. Omkranset av snøtunge grantrær, bevæpnede vakter, med ulvehyl i det fjerne drømte fangene om det livet de hadde forlatt.

I dag feirer den 68 år gamle kvinnen jul sammen med barn og barnebarn.

— Men den gangen, sier hun, — satt jeg med de andre fangene, drømte om jul, fantaserte, diktet, mintes — og visste at vi høyst sannsynlig aldri kom til å oppleve noen jul igjen.

Svært få overlevde oppholdet i Sibir. De døde av sykdom, sult, utmattelse, ulykker, eller et skudd i ryggen dager før de skulle frifinnes.

Rapporten lød alltid: «Skutt under fluktforsøk...»

— Hadde verden glemt oss? satt vi og undret. Eller tenkte den på oss på en natt som denne. Kunne den i det hele tatt forestille seg at det satt en liten flokk kvinner et sted i utkanten av menneskeheten og prøvde å lære hverandre barne-sanger. Omgitt av skog, bevæpnede vakter, streifende ulveflokker — med bare stjernene som julepynt...

Krig og kjærlighet.

Randi Robertsons historie er like utrolig som den er sann: Den handler om en ung kvinne som var på feil sted til feil tid og som i tillegg var på gal side. Hun fikk betale en forferdelig pris.

Randi vokste opp i Tønsberg. Hun var 16 år gammel da den annen verdenskrig brøt ut.

— Jeg var en dagdrømmer, forteller hun. — Altfor spontan og altfor ung. Naiv, som min mor pleide å uttrykke det.

Randi traff en ung tysk soldat, og i en kort tid — før Alois ble sendt til østfronten — svermet de hånd i hånd i Tønsbergs gater. Han falt ved Stalingrad, og da han ble funnet, lå det et bilde av Randi i innerlommen i uniformen hans. Med navn og adresse. Det ble sendt hjem til hans foreldre i Tyskland.

— De skrev til meg og sa at jeg var velkommen ned til dem når jeg måtte ønske. De ville så gjerne treffe sin sønns siste kjæreste.

Det er lett å være etterpåklok, sier Randi tankefullt. — Jeg hadde ingen begreper om politikk. I dag vet jeg at det var galt av meg. Men den gangen reiste jeg...

Randi ble i Tyskland. Av to grunner. Hun hadde brakt skam over sin egen familie hjemme i Norge. Og hun traff en ny mann, en østerriksk tannlegestudent som het Willi Benedikt.

Forfulgt av skjebnen.

Han ble min forlovede, min mor, far — alt jeg hadde av familie. Det er rart å tenke på, fortsetter hun, — men i dag kunne Willi og jeg hatt barn og barnebarn. Vi

Det er natt — langt inne i Sibirs vinterskoger. Og så kaldt at jentene rundt bålet innbiller seg at stjernene er frosset fast på himmelen.

En av dem reiser seg. Hun har bomsete, grå fangedrakt, et skjerf surret rundt hodet. Hun slår den ene armen ut:

— Er ikke kjolen min nydelig?

Den er i rød krepp, med påsydde paljetter. Og se her, forklarer hun. — Fkte silkestrømper!

Det er latter og muntre kommentarer fra de andre jentene.

En etter en viser de frem staskjolene sine, hårfrisuren, forteller hva de har spist og drukket, hvilke salmer de har sunget, hvilke gaver de nettopp har pakket ut.

I Stalins Sovjetunionen er det 24. desember og en hvilken som helst natt for proletarer, kamerater og straffanger. Men for jentene rundt bålet er det julaften.

De kommer fra Estland, Latvia, Ukraina, Polen, Tyskland. En av dem, fange nr. E 502, heter Randi og er norsk. Hun er mager og mørk og i midten av 20-årene.

NU REPORTASJE

Tekst og
foto:
Anlaug
Sanderød

